

ЛОГІСТИЧНА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Лісна А.Г.

Національний фармацевтичний університет; м. Харків

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку логістики в Україні характеризується складними соціально-економічними процесами створення ефективно діючої ринкової економіки, що закономірно потребує докорінних змін економічної політики. Передусім це стосується фармацевтичного сектору, оскільки саме ця галузь є базовою для здійснення ринкових перетворень у всіх сферах економіки України. Загострення як конкуренції загалом, так і проблеми охорони здоров'я населення вимагає переходу фармацевтичних підприємств (ФП) до більш досконалих технологій управління виробничими процесами. Це зумовлює необхідність пошуку нових систем управління, які б дали змогу не лише отримати синергійний ефект через оптимізацію власне виробничої діяльності у фармацевтичній галузі, а й завдяки взаємодії із суміжними учасниками у фармацевтичних ланцюгах постачань (ФЛП) забезпечити високий рівень конкурентоспроможності. Саме ефективним інструментом управління ФП може стати логістичний підхід до оптимізації матеріальних потоків у так званих логістичних формуваннях як основи ефективного управління сумісної та інтегрованої діяльності ФП.

Формулювання цілей статті. Мета дослідження полягає у визначенні залежності між формуванням інтегрованої логістичної системи (ЛІС) і забезпеченням конкурентоспроможності ФП.

Методи досліджень. Для досягнення мети дослідження проведено аналіз закордонної і вітчизняної наукової літератури та чинної нормативно-правової бази України. Методами дослідження є абстрактно-логічний, монографічний та системний аналіз.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як свідчить світова практика, на сьогоднішній день Україна займає лідируючі позиції на фармацевтичному ринку. Саме ці аргументи є основними, що зумовлюють необхідність розвитку фармацевтичної логістики в Україні, але для вітчизняних ФП характерні негативні чинники управління логістичною діяльністю, які їх стримують: відсутність крупномасштабних, налагоджених логістичних систем управління фармацевтичним виробництвом, відсутність застосування сучасних методів управління персоналом та стимулювання праці і, як результат, досить низька продуктивність праці. Причиною високих логістичних витрат, досить значну частину яких займають витрати на зберігання і транспортування фармацевтичної продукції, є низький технологічний рівень логістичних процесів. Проблемою також є застарілість обладнання, відсутність розвинутої логістичної інфраструктури.

Ураховуючи специфіку фармацевтичного виробництва, зростаючого значення набуває поняття фармацевтичної логістики як джерела формування додаткового прибутку через скорочення логістичних витрат, спрямованих на підвищення ефективності логістичної діяльності ФП та їх оптимізацію як у межах окремого підприємства, так і об'єднань підприємств (з урахуванням логістичної інтеграції).

Як уже зазначалося в Україні фармацевтична логістика перебуває на початковому етапі розвитку, притому що в розвинених країнах світу (Західній Європі, США, Канаді, Австралії) давно оцінили високу ефективність використання логістичних підходів у фармацевтичній галузі. Урядові структури в країнах Європейського Союзу сьогодні ініціюють упровадження логістичних підходів у діяльність ФП. Зокрема, в Україні відсутні нормативно-правові, організаційно-економічні, техніко-технологічні та інфраструктурні складники процесу ефективного управління потоковими процесами у фармації. За розрахунками Європейської бізнес-асоціації, в Україні логістичні витрати досягають 30%, причому переважну їх частку займають

транспортні витрати, тоді як у країнах Європейського Союзу даний показник становить 12%, а в США – 9%.

Так, за зарубіжними даними, використання науково обґрунтованих методів логістики дає змогу знизити рівень витрат на 20%, а товарних запасів – на 30–70%. Очевидно, що досягнення таких показників у реальних умовах ресурсозабезпечення фармацевтичної галузі дає змогу отримати досить високий рівень економічного ефекту. Загальні витрати українських трейдерів виявляються вищими, ніж у наших сусідів, що робить ціну продукції неконкурентоспроможною на світових ринках.

Підвищення рівня конкурентоспроможності ФП, оптимізація їх функціонування й елементарне виживання в ринковому середовищі – одні з основоположних проблем сучасної української економіки. Від їх вирішення багато в чому залежать якість відтворювальних процесів, прибутковість ФП, їх адаптація до ринкових умов і подальше економічне зростання.

Розмежування складників і чинників конкурентоспроможності дає можливість глибше зрозуміти сутність і значення конкурентоспроможності підприємства. Для досягнення поставлених цілей усі елементи логістичної системи повинні бути взаємозв'язані і взаємозалежні, тобто по змінах, що відбуваються в одному з елементів, можна судити про зміни, що відбуваються в інших елементах. Елементами інтегрованого формування можуть виступати ФП, зайняті виробничо-технічним ФП; безпосередньо виробники фармацевтичної продукції; ФП, що забезпечують заготівлю, переробку фармацевтичної продукції та доведення її до споживача; підприємства, що здійснюють будівництво об'єктів як виробничого, так і так і не виробничого призначення; організації соціальної інфраструктури тощо.

Саме тому доцільно, на нашу думку, виділити логістичну інтеграцію як окремий складник забезпечення конкурентоспроможності ФП. Важливою причиною популярності логістичного підходу до забезпечення конкурентоспроможності за кордоном стало пов'язане з нею поліпшення управління компаніями.

Логістична інтеграція забезпечує стратегічну взаємодію та погодженість між усіма учасниками процесу формування, виробництва, збуту й обслуговування споживачів протягом усього життєвого циклу придбаної ними продукції.

Дослідження показали, що основними рівнями інтеграції в межах ФЛП є: логістичні процеси всередині кожного підрозділу ФП (організації); логістичні процеси між підрозділами ФП (організацій); логістичні зв'язки між ФП (організаціями) в ІЛС.

Основними цілями розробки й впровадження ІЛС в фармації є: забезпечення необхідної якості фармацевтичної продукції; досягнення якості фармацевтичної продукції при конкурентоспроможному рівні витрат; своєчасна доставка фармацевтичної продукції конкретному споживачу; забезпечення споживача фармацевтичною продукцією в необхідному обсязі; забезпечення потреб споживача у фармацевтичній продукції у визначений термін; забезпечення потреб у фармацевтичній продукції в потрібному місці тощо.

Отже, сутність логістичної інтеграції у фармації полягає в забезпеченні стратегічної взаємодії й узгодженості діяльності між всіма учасниками процесу розробки, виробництва, розподілу і обслуговування споживачів фармацевтичної продукції впродовж всього її життєвого циклу. Тобто в межах утворення ІЛС в фармації має відбуватися інтеграція семи ключових бізнес-процесів: управління взаємовідносинами із споживачами; логістичне обслуговування клієнтів; управління виконанням замовлень; логістична підтримка виробничих процесів; управління матеріально-технічним забезпеченням (закупівлями); логістичне управління розробкою фармацевтичної продукції і її доведення до комерційного застосування; управління фармацевтичними відходами.

Проведені наукові дослідження, дозволили сформулювати основні ознаки логістичної інтеграції у фармації: об'єднання кількох господарюючих суб'єктів на добровільній основі в загальну логістичну систему; агрегування різних логістичних функцій (закупівля, виробництво, зберігання,

транспортування, розподіл, логістичне обслуговування клієнтів тощо) в функціональній контур; концентрація всіх видів ресурсів; оптимізація всіх потокових процесів інтегрованих суб'єктів фармацевтичного ринку (СФР); оптимізація логістичних витрат та підвищення конкурентоспроможності СФР.

Процеси інтеграції у логістичній діяльності СФР доцільно розглядати і в розрізі внутрішньої та зовнішньої інтеграції.

Загальним підходом до об'єднання логістики в межах ФП (внутрішньологістична інтеграція) є поступове інтегрування логістичних процесів, яке нарощується з часом. Прикладом подібної інтеграції можуть слугувати етапи історичного розвитку впровадження логістичного підходу в управління ФП, а саме: інтеграція транспортно-складських процесів; інтеграція виробничих, складських та транспортних процесів тощо.

Внутрішньологістична інтеграція у фармацевтичній галузі відбувається у трьох формах:

1) Технологічна інтеграція, що полягає у розробці єдиної технології матеріального потоку ФП. Вона розглядається як матеріальна основа всієї внутрішньологістичної інтеграції.

2) Функціональна інтеграція, яка може бути представлена створенням інтегрованої системи управління матеріальними та супутніми до них потоками. Функціональна логістична інтеграція ґрунтується на об'єднанні зусиль різноманітних підрозділів ФП в управлінні матеріальними та супутніми потоками, що досягається завдяки знанням та ефективному використанню логістичних принципів керівництва ФП.

3) Змішана інтеграція, яка являє собою синтез технологічної та функціональної інтеграції. Немає сумніву, що найпродуктивнішою формою внутрішньологістичної інтеграції на ФП є змішана інтеграція.

Внутрішньологістична інтеграція дає змогу керувати матеріальним потоком ФП, але кардинально не впливає на фактори зовнішнього середовища. Для уникнення втрат неузгодженості основних елементів систем фармацевтичної логістики необхідно доповнювати внутрішньологістичну інтеграцію зовнішньою логістичною інтеграцією (внутрішньо – та міжгалузєвою).

Зовнішня логістична інтеграція в фармацевті – це інтеграція між зовнішніми ланками ФЛП. Як правило, така інтеграція здійснюється між кількома СФР, які включені в ланцюг створення цінності. Можна стверджувати, що зовнішня логістична інтеграція – це процес об'єднання діяльності різних СФР з метою підвищення ефективності їх спільного функціонування завдяки оптимізації параметрів спільної роботи при реалізації функціональних потокових процесів і більш повного задоволення потреб споживачів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Визначено, ФП в Україні для досягнення відповідного рівня конкурентоспроможності в умовах розвитку і загострення конкуренції повинні все більше уваги приділяти належному рівню управління логістичною діяльністю та побудові ефективної інтегрованої логістичної системи. Використання вітчизняними ФП традиційних методів управління виробничо-збутовою діяльністю не може забезпечити досягнення відповідних конкурентних переваг. Саме тому до власної системи управління ФП варто долучати логістичний підхід, застосування якого сприятиме інтеграції ключових бізнес-процесів через управління матеріально-технічним забезпеченням, логістичну підтримку виробничих процесів, управління взаємовідносинами з покупцями, а також забезпечить задоволення потреб споживачів із мінімальними логістичними витратами і досягнення високого рівня конкурентоспроможності на фармацевтичному ринку.